

ROMAN HAKLARINA DUYARLI HABERCİLİK REHBERİ

2024

MAYIS 2024

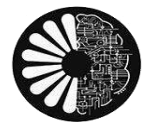
Romani Godi
(Roman Hafıza Çalışmaları Derneği)

Kapak Fotoğrafi: Nejla Osseiran

Bu yayın Avrupa Birliği'nin maddi desteği ile hazırlanmıştır. Yayın tamamıyla Roman Hafıza Çalışmaları Derneği sorumluluğu altındadır ve Avrupa Birliğinin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.

Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir

Romani Godi

Hazırlayanlar

Erencan eki / Ebru Uzpeder

Yayınlayan

Roman Hafıza alışmaları Derneği (Romani Godi)

Roma Memory Studies Association

T: +90 530 360 8193

<https://romanigodi.org>

email: info@romanigodi.org

Tasarım

Erencan eki

Roman Hafıza Çalışmaları Derneği (Romani Godi) Hakkında

Romani Godi, Romanes'te "Roman Aklı" anlamına gelmektedir.

Romani Godi, Romanların eşitsizlik, ayrımcılık, hak ihlalleri, Roman dilinin ve kültürünün yaşadığı yok olma tehlikesini dert eden bir grup genç aktivistin 'Opre Roma' sloganı ile 2022 yılı başında çıktıkları bir yolculuktur. Romani Godi; Romanların dillerini, tarihlerini, kültürlerini, Romanların yaşadığı eşitsizlikleri ve maruz kaldıkları her türlü tarihsel eylemleri; bir bütün olarak toplumsal hafıza olarak kabul eder.

Romani Godi, Romanların toplumsal hafızasının güçlendirilmesi ve eşitsizliğin ortadan kaldırılması için hak temelli çözümler üretilmesi amacıyla izleme, araştırma ve raporlama çalışmaları yürütmektedir. Bir inisiyatif olarak yola çıkan Romani Godi, sonraki süreçte Roman Hafıza Çalışmaları Derneği adıyla tüzel kişiliğe dönüşmüştür.

Romani Godi'nin misyonu, Türkiye'deki ve Avrupa'daki Romanların durumlarının iyileştirilmesi için: Romanlar için söylenmiş her sözü, yazılmış her satırı bularak görünür kılmak; Romanlara dair bilgilere ihtiyacı olan herkese doğru ve güvenilir bir kaynak oluşturmak ve Romanlar için çalışma yapmak isteyen herkese yol arkadaşlığı etmeyi misyon edinmiştir.

www.romanigodi.org

info@romanigodi.org

X: @Romani_Godi

Instagram: @romani_godi

"Romani Godi, Romanların yaşadığı hak ihlallerine, eşit haklara erişimlerinin engellenmesine, Roman dili ve kültürünün yok olma tehlikesine karşı hak temelli faaliyetler yürütmekte ve kolektif bir hafıza yaratmak üzerine çalışmaktadır.

Çalışma Hakkında

Roman Haklarına Duyarlı Habercilik Rehberi, "Roman Karşıtlığına Dur De!" başlıklı proje çerçevesinde hazırlandı. "Roman Karşıtlığına Dur De!" projesi Türkiye Avrupa Vakfı tarafından uygulanan Sahte Haberler ve Nefret Söylemiyle Mücadelede Erken Uyarı Sistemi (SAHNE) Projesi kapsamında Romani Godi tarafından, Kasım 2023-Mayıs 2024 döneminde gerçekleştirildi.

Çalışma kapsamında ilk olarak Romanları konu alan haber ve içerikler ile medyada Romanlara yönelik nefret söylemi örnekleri taranarak hak temelli gazetecilik pratiklerine ilişkin durum ve ihtiyacın anlaşılmasına çalışıldı.

2 Mart 2024 tarihinde, yerel gazeteciler, bağımsız gazeteciler ve haber üretimi yapan sivil toplum örgütlerini güçlendirmek üzere yapılan atölye programında Antigypsizm'in (Çingene karşıtlığı) kamusal yaşamda ve medyadaki tezahürü; Hak Temelli Gazetecilik İlkeleri, Roman Haklarına Saygılı Habercilik Dili ve Görsel Malzeme Seçimi konuları ele alındı. Ardından, 27 Nisan 2024 tarihinde, atölye programı katılımcıları, bağımsız gazeteciler ve aralarında Roman derneklerinin de olduğu sivil toplum örgütü temsilcilerini bir araya getiren Medyada Roman Karşıtlığı ile Mücadele Çalıştayı'nda, *Roman Haklarına Duyarlı Habercilik Rehberi* taslağı üzerine tartışıldı. Fikir ve önerilerin toplanmasının ardından rehberine son şekli verildi.

Romani Godi olarak, önümüzdeki süreçte de Roman haklarına duyarlı habercilik pratiklerinin yaygınlaşması için gayret göstermeye devam edeceğiz.

İçindekiler

Giriş

Hak Odaklı Habercilik

Hak Odaklı Habercilik Ne Demektir?

Hak Odaklı Haberciliğe Neden İhtiyacımız Var?

Hak Odaklı Habercilik Nasıl Yapılır?

Romanlara Yönelik Bir Hak İhlali Mecrası Olarak Yaygın Medya

Romanların Yaşadıkları Sorunlar, Hak İhlalleri ve Yaygın Medyanın Pratiği

Derinleşen Yoksulluk

Barınma

Sağlık

Eğitim

Sosyal Hizmetler ve İstihdam

Yaygın Medyada Roman Temsili

Romanlarla İlgili Kalıpyargılar

Roman Haklarına Odaklı Habercilik

Haber Sadece 5N1K Değil, Haklar Süzgecinden de Geçirmek

Roman Haklarına Odaklı Habercilik İçin Kontrol Listesi

Giriş

Kayıt dışı istihdam, işsizlik, yoksulluk, düşük eğitim düzeyi, eğitim hayatını terk, küçük yaştaki evlilikler, sokakta yaşamak, sokakta çalışmak, yetersiz yaşam kalitesi, sağlık hakkına erişememe, barınma problemi, madde kullanımı veya bağımlılık... Romanların maruz bırakıldığı ve ekonomik kriz dönemlerinde daha da ağırlaşan bu sorunların neredeyse hepsi Romanlara yönelik ayrımcılık ve sosyal dışlanmayla doğrudan bağlantılı... Ayrımcılık ve nefret söylemi, hayatın pek çok alanında olduğu gibi medyada da Romanların karşısına çıkabiliyor. Haberi ele alma biçimi ile Romanlara ilişkin kalıpyargıları ve önyargıları yeniden üreten medya içerikleri, sorunu yaşayanlardan ziyade, sorun kaynağı gibi görülen olumsuz bir "Roman" imgesini pekiştirebiliyor.

Romanlar hakkında üretilmiş ve nihayetinde ayrımcılığa hatta nefret söylemine zemin hazırlayan kalıpyargılara Romanlarla ilgili haber metinleri ve görsel seçimlerinde sıklıkla rastlamak mümkün: Hırsızlık, yasadışı faaliyetler, göçebelik, eğlence, müzik ve dans, eğitimsizlik.

*"Bursa'da çadır kuran Roman vatandaşlar mahalleliyi isyan ettirdi
Doktora "Şirret, çingene" diyen sanığa bir yıl hapis cezası
Roman mahallesine helikopterli şafak operasyonu
Çingeneye beylik vermişler, önce babasını asmış!
Çingeneleri ilk Bandırma'da tanıdım... Özgürlükleri hoşuma gitmişti. Başiboşlukları... Hele de
çocukları... Okul mokul yok... Hep tatil... Hep seyahat, hep oyun, hep eğlence...
"Çingener neden lanetli oldu?" hiç merak ettiniz mi?
Neden bir yere ait değildirler, neden göçebedirler.
Esmer vatandaşlar Emniyet Müdürlüğü'ne saldırdı."*

Son birkaç yılda bazı gazetelerde yayınlanan haber veya köşe yazılarından alıntılarımız bu ifadeler, yaygın medyada Romanların nasıl görüldüğüne ilişkin bir fikir veriyor.

Oysa hem sivil toplum örgütlerinin hem de uluslararası mekanizmaların raporları, Türkiye'de yaşayan Romanları, istihdam, sosyal güvenlik, sağlık, eğitim, konut/barınma, sosyal yardım ve hizmetlere erişim gibi, aynı zamanda "haber" in de konusu olan meselelerde ayrımcılığa maruz bırakılan kesimlerden biri olarak değerlendiriyor. Diğer yandan "hak odaklı gazetecilik" örneklerinde medyanın, ayrımcılıkla mücadele ve insan haklarının korunmasında ne derece etkili bir rol üstlenebileceğini hep beraber deneyimliyoruz.

Hak odaklı gazetecilik yaklaşımı, Romanlarla ilgili haber ve içeriklerde nefret söyleminin önünün alınmasını, Romanların yaşadığı ihlallerin, odağa insan haklarını alan bir yaklaşımla haberleştirilmesini ve böylece gerçek sorunların görünür kılınmasını sağlayabilir. ***Roman Haklarına Duyarlı Habercilik Rehberi*** işte bu ihtiyaçlardan yola çıkarak hazırlandı.

Romani Godi tarafından yürütülen Roman Karşıtlığına Dur De Projesi kapsamında hazırlanan bu rehberin, nefret söylemine karşı şiddetsiz bir dili tercih eden, Romanların karşılaştığı hak ihlallerini tanımaya ve Roman haklarının geliştirilmesine destek vermeye istekli yerel gazeteciler, bağımsız gazeteciler, içerik üreticileri, dijital medya çalışanları ve haber üretimi yapan sivil toplum örgütü çalışanları için faydalı olmasını ümit ediyoruz.

Hak Odaklı Habercilik

Hak Odaklı Habercilik Ne Demektir?

Hak ihlallerini görmezden gelmeyen, “ötekileştirilenleri” haber yapmak için mutlaka bir hak ihlalinin konusu veya faili olmalarını beklemeyen, herhangi bir konuyu haberleştirirken yeni bir hak ihlaline yol açmayan habercilik, “hak odaklı habercilik” olarak tanımlanmaktadır.

Hak odaklı habercilik, ayrımcılığa uğratılan ve yaygın medyanın yok saydığı insan gruplarını adil ve sorumlu biçimde haberleştiren hak merkezli bir habercilik pratiğidir. Başlıca referansları insan, kadın ve çocuk haklarını düzenleyen metinler olan hak odaklı habercilik, öncelikle hak ihlallerini görünür kılmaya çalışır. Ancak hak odaklı habercilik insan haklarının geliştirilmesi ve insan hakları ihlallerinin haberleştirilip takip edilmesi ile sınırlı değildir. Bütün haberlerin insan hakları odaklı kılınmasını hedefleyen sorumlu bir gazetecilik pratiğidir.¹

Hak Odaklı Haberciliğe Neden İhtiyacımız Var?

Haklara erişimde güçlükler yaşayan, yaygın medyada görünür olamayan ve özel önlemlerle desteklenmesi gereken grupların sesini duyurmak için hak odaklı haberciliğe; “habere insan hakları penceresinden bakmaya” ihtiyaç vardır.

IPS İletişim Vakfı'nın İnsan Hakları Haberciliği isimli yayınında, gazeteci Tolga Korkut, “habere haklar penceresinden” bakmayı şöyle açıklıyor:

“Sabahları yazı işleri toplantılarımızın en sık sorduğumuz sorusu: ‘Peki bu haberi nasıl göreceğiz?’ Olgunun görünen yüzüyle, insan hakları penceresinden bakınca ortaya çıkan arasında büyük farklar var çünkü. Ve insanların kategorik olarak bir tek hakkı ihlal edildiğinde, gerisi geliyor... Bize bir tür yeniden modernleşme projesi olarak pazarlanan ‘kentsel dönüşüm’ün binlerce Türkiyeli Romanı evlerinden etmesi, basit bir vicdan sızlatan öyküler dizisi değil aslında. Binlerce insanın barınma hakkının ihlali. Üstelik yalnızca bununla kalmıyor; evlerinden edilip ikamet kayıtsız kalmaları, Roman çocukların bu bahaneyle okula kayıtlarının engellenmesinin de önünü açıyor.”²

Oysa ana akım (yaygın) medyada haber üretimini, medya şirketlerinin politik-ekonomik çıkarları ve ideolojik yönelimleri şekillendiriyor. Bu nedenle yaygın medya;

- Ekonomik, politik ve toplumsal iktidar sahiplerini ve onların meselelerini haberleştirir.
- Kadınların, çocukların, LGBTİ+ bireylerin yoksulların, etnik azınlıkların seslerine kulak vermez. Bu grupları, başlarına gelen bazı felaketler veya “tesadüfi” başarıları çerçevesinde haber konusu olarak görür.

-
- “Ötekiler”i haber yaptığında genellikle “suçlu” veya “kurban” olarak gösterir ya da tamamıyla görmezden gelir.
 - İnsan hakları ihlallerini ekonomik/politik/kültürel bağlamından kopararak tekil bir olay (bireysel failerin eylemleri) olarak haberleştirir.
 - Azınlıklar, mülteciler, farklı cinsel yönelimler ve kadınlar gibi dezavantajlı grupların haklarını yok sayar veya ayrımcı bir haber dilini benimsediği için yeni hak ihlallerine yol açar.
 - Irkçı ve ayrımcı tutum ve yargıların dolaşıma girmesinde ve yeniden üretilmesinde belirleyici bir rol oynar.³

Bu nedenle, yaygın medyada görünmez kılınan grupların sorunlarının gündeme getirilmesi her zamankinden daha fazla önemlidir. Örneğin siyasi karar vericilerin Roman toplumuna yönelik “yoksulluğu giderme” düzenlemelerinin haberleştirilmesi sırasında yoksulluğun neden giderek daha fazla derinleştiğine dikkat çekilmesi, hak odaklı haberciliğin temelini oluşturur. Hrant Dink Vakfı’nın “Medyada Nefret Söylemi ve Ayrımcı Söylem 2018 Raporu”⁴, pek çok etnik grupla beraber Romanların da medyada giderek artan oranda nefret söylemine ve ayrımcılığa maruz bırakıldığını göstermektedir.

Hak Odaklı Habercilik Nasıl Yapılır?

Hak odaklı habercilik “görünür olmayanları görünür kılmak, sesi duyulmayanların sesi olmak, açıkça haksızlığa uğrayıp kendini ifade etme şansı bulamayanların uğradığı haksızlığı kamuoyuna duyurarak bir farkındalık yaratmak”tır.⁵

Hak odaklı habercilik;

- Habere insan merkezli bakar. Tüm insan hakları ihlallerini açığa çıkarır.
- Herkesi önemser ve güçlendirir ama öncelikle savunmasız insanlar lehine haber yapar.
- “Biz” ve “onlar” gibi karşıtlıklar kurmak yerine ötekilerle empati kurar.
- Hak ihlallerini haberleştirirken insanı, “hakikat”i ve “çözüm”ü esas alır.

¹ Alankuş, Sevda (der.) (2007). Hak Odaklı Habercilik, IPS İletişim Vakfı, İstanbul.

²https://static.bianet.org/system/uploads/1/files/attachments/000/001/526/original/insan_Haklari_Haberciligi.pdf?1447151794

³ Medyada Mülteci Kadınlar: Yerel Medya Çalışanları için Hak Odaklı Habercilik Rehberi

https://aramizda.org.tr/wp-content/uploads/2021/09/017-Medyada_Multeci_Kadinlar_Yerel_Medya_Cal.pdf

⁴ <https://hrantdink.org/attachments/article/2003/Medyada-Nefret-Soylemi-ve-Ayrimci-Soylem-2018.pdf>

⁵ Nilüfer Timisi, (2020). *Dijital Medya Deneyim ve Tanıklık. İçinde T. Durna, M. Binark ve G. Bayraktutan (der.). İletişim Hakkı ve Yeni Medya: Tehditler ve Olanaklar, um:ag, Ankara:*

-
- Yaygın medyanın görmediğini ve duyarsız kaldığını haber yapar.
 - Hak ihlallerini politik bağlamıyla ilişkilendirerek haberleştirir.
 - Çözüm odaklıdır ve eleştireldir. Çatışmacı bir dil kullanmaz.
 - Haber kaynaklarının seçiminde dengelilik ve mesafe gözetir. Haber kaynağı olarak sadece resmi otorite ve kuruluşlarla bağlı değildir. Hak kuruluşlarına da başvurur.
 - Gazeteciye, hangi hikâyenin haber değeri taşıdığı ve bu haberlerin nasıl yapılacağı konusunda ayrımcılığa uğrayan kesimler lehine tercihler yapmasına yardımcı olur.
 - Hak odaklı habercilik mevcut “haber değeri” tanımını, dışarıda bırakılan dezavantajlı gruplar lehine genişletir.
 - Haberlerde kullandığı dil ile bütün kültürlere ve inanç sistemlerine saygılıdır.
 - Çatışma içerisindeki tüm taraflar için nefret söyleminden ve ayrımcı bir dilden sakınır.
 - Sadece hak ihlallerini haber yapmaz. Toplumdaki çatışmalara karşı şiddet içermeyen tüm görüşlere tartışma olanağı sunar.
 - Olası hak ihlalini önlemek ve mevcut olanların şiddetsiz biçimde çözülmesine katkı sunmak üzere ihlallerin nedenlerini anlamaya çalışır.
 - Hak ihlallerini takip eder ve halkın haklarını göz önünde bulundurarak haber yapar. Bu nedenle hak odaklı haberciliğin hakları iyileştirme ve demokratikleşme sürecine katkıda bulunmada önemi bir rolü vardır.
 - Kamuoyunu hak ihlalleri ve toplumsal sorunlar hakkında bilgilendirmeyi amaçlarken, haberin konusu ne olursa olsun herhangi bir hak ihlaline yol açmaz.⁶

⁶ Medyada Mülteci Kadınlar: Yerel Medya Çalışanları için Hak Odaklı Habercilik Rehberi

Romanlara Yönelik Bir Hak İhlali Mecrası Olarak Yaygın Medya

Romanların Yaşadıkları Sorunlar, Hak İhlalleri ve Yaygın Medyanın Pratiği

Araştırmacılara ve sivil toplum örgütlerine göre Türkiye’de nüfusu 3 milyon ile 6 milyon arasında olduğu düşünülen Romanlar, azınlık statüsüne sahip değildir. Romanlar, derinleşen yoksulluk, sağlıksız barınma koşulları, yeterli sağlık hakkına ulaşamama, eğitime erişmekte güçlükler, sosyal hizmetler ve istihdamda yaşanan eşitsizlik, çevresel ayrımcılığa ve mekansal damgalamaya maruz bırakılma gibi sorunlardan dolayı özel önlemlerle desteklenmesi gereken bir gruptur. Bu yapısal sorunlar, yaygın medya tarafından ya yok sayılmakta ya tekil olaylar biçiminde ele alınmakta yahut da Romanların suçlu veya kurban biçiminde sunulmasıyla yeni ihlallere kapı açmaktadır.

Önce, Romani Godi’nin Ocak 2023’te yayınladığı *Covid-19 Pandemisinden Çıkış Sürecinde Türkiye’de Romanlar*⁷ başlıklı raporda yer alan bilgiler ışığında Romanların yaşadıkları sorunlara, yaşadıkları hak ihlallerine ve ardından bu duruma karşın yaygın medyanın pratiğine göz atalım...

Derinleşen Yoksulluk

Geleneksel olarak enformel sektörlerde, kayıt dışı ve günlük yevmiye hesabı kazanç getiren işlerde çalışan Roman toplulukları sosyal güvenceden de yoksundur. Romanlar, atık kâğıt- geri dönüşüm toplayıcılığı, gündelikçilik, çiçekçilik, seyyar satıcılık, garsonluk, müzisyenlik, tekstil işçiliği, inşaat işçiliği ve temizlik işçiliği gibi işlerle geçimlerini sağlamaya çalışmaktadır.

Pandemi ve pandemiden çıkış döneminde yaşanan ekonomik kriz Türkiye’deki Roman toplulukların içinde bulunduğu yoksulluk koşullarını daha da derinleştirmiştir. Sosyal Demokrasi Vakfı (SODEV), İstanbul Planlama Ajansı (İPA) ve Sıfır Ayrımcılık Derneği tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen Kasım 2021 tarihli “Türkiye’de Roman Toplulukları ve Yoksulluk Araştırması’na katılan Romanların yüzde 77,5’i işsizlik sorunu yaşadığını, yüzde 57,5’i kirada oturduğunu, yüzde 83,2’si sobayla ısındığını ve yüzde 59’u yılda bir kez bile et tüketmediğini belirtmiştir. Geçim ve beslenme sorunu yaşayan Romanların yüzde 62’si herhangi bir sosyal yardım almadığını belirtmiştir.

Roman çocukların, yoksulluğun doğurduğu sonuçlardan etkilenme riski yetişkinlere göre daha yüksektir. Yoksulluk, Roman çocukların sosyal, bedensel ve zihinsel gelişimlerini kesintiye uğratmaktadır ve

çocukların yoksulluğun etkilerine karşı direnme becerileri yetişkinlere oranla daha zayıftır. Yoksulluk içinde büyümek, Roman çocukların eğitim, sağlık, barınma ve yeterli beslenme gibi temel hak ve hizmetlere erişimini de zorlaştırmaktadır. Çocukluk döneminde yaşanan yoksulluk, çoğunlukla yine yoksulluk içinde geçecek bir yetişkin yaşamının da habercisidir. Yeterli beslenemeyen, okula devam edemeyen, sağlıksız bir evde büyüyen Roman çocukları, ebeveynlerinin yaşadığı gibi yoksul bir yetişkinlik hayatı beklemektedir.

Barınma

Romanlar özelinde Avrupa Birliği Temel Haklar Ajansı'nın yaptığı araştırmaya (2017) göre her iki Romandan biri sağlığa elverişsiz baraka, çadır ve konut benzeri meskenlerde yaşamakta, her üç Romandan biri kış koşullarına uygun olmayan, çatısı akan ve rutubetli yapılarda kalmakta, her beş Romandan biri elektriğe erişimde sorunlarla karşılaşmaktadır. ERGO'nun 2020 yılında Türkiye'de yaptığı çalışmaya göre ise Türkiye'de yaşayan Romanların yüzde 35'inin aynı hanede beş kişiden fazla kaldığı ve evlerin iki veya üç kişilik odalardan oluştuğu belirtilmektedir.

Türkiye'de birçok Roman, gayri resmi yerleşimlerde (gettolarda) ve ayrılmış mahallelerde, yetersiz ve aşırı kalabalık meskenlerde, altyapı ve temiz suya erişimin olmadığı sağlıksız koşullarda yaşamaktadır. Acil kamulaştırma kararları, "kentsel dönüşüm" olarak adlandırılan yerinden edilme politikalarıyla Romanların mülkiyet hakkı güvencesiz hale getirilmektedir.

Romanların en büyük endişesi, oturdukları evleri kentsel dönüşüm nedeni ile satın alamayacak duruma düşmek ve semtlerinden uzağa taşınmak zorunda kalmaktır. Romani Godi'nin çeşitli raporlama faaliyetleri kapsamında ziyaret ettiği hanelerin içinde, hane sakinlerinin oda olarak kullandığı, ancak oda olma vasfını sağlaması için gereken dört duvara ve bir çatıya sahip olmayan, duvar yerine karton, naylon, çuval, kalın mukavva veya sunta, eski kapı veya kereste malzemelerin kullanıldığı örnekler bulunmaktadır.

Sağlık

Yoksulluk, güvencesizlik ve kimi örneklerde kimliksizlik, özellikle Romanlar bakımından yeterli sağlık hizmetine erişmeye yönelik engellerin daha da artması, Romanların diğer topluluklara göre daha yüksek oranlarda sağlık sorunu yaşamasına veya kamusal sağlık hizmetlerinin oldukça sınırlı sunulduğu yerleşim birimlerindeki insanlardan daha fazla etkilenmesine yol açmıştır. Sosyal Demokrasi Vakfı'nın 2021 Kasım

⁷ <https://romanigodi.org/wp-content/uploads/2023/07/Eomani-Godi-Rapor-Turkce.pdf>

ayında açıkladığı rapor Roman toplulukların içinde yaşadığı sağlıksız koşulları ve bunların olumsuz sonuçlarını bütün açıklığı ile gözler önüne sermektedir.

Bu çalışmada rapor edilen yaşam süreleri arasındaki fark bile Romanların tüm yaşam boyunca hangi koşullarda yaşadığının bariz bir sonucudur: Romanların yaşam süreleri ülke ortalamasının çok altındadır. Türkiye’de ortalama yaşam süresi 78,6 yıl iken Romanlarda bu süre 68,5 yıldır. Besin değeri yüksek gıdaya erişim sorunu ve yaşam koşullarının ağırlığı Roman yurttaşlarda görece daha kısa ömür ortalamasını yaratmaktadır. Aynı rapora göre, Roman toplulukların yüzde 10 ila 15’i hiç sağlık hizmeti alamamakta, yüzde 20 ila 30’u ise sağlık hizmetlerine kısmen erişebilmektedir.

Çoğunlukla düşük gelirli, vasıfsız ve güvencesiz işlerde çalışan Romanların maruz bırakıldığı ağır çalışma koşullarının kronik hastalıklara neden olduğu görülmektedir. Güvenliksiz ve sağlıksız koşullarda çalışan Romanlar arasında iş kazaları ve bunların neden olduğu yaralanmaların sık görüldüğü tespit edilmektedir. Ayrıca kadın sağlığı alanında, hamilelik, doğum, cinsel sağlık ve genel sağlık bilgileri konusunda sorunlar yaşandığı, madde bağımlılığının ise hem çocukların ve gençlerin hem de kadınların sağlığını tehdit ettiği ortaya çıkmaktadır.

Eğitim

Ekonomik krizle birlikte derinleşen yoksulluk, Roman çocukların eğitim hakkına erişimini zayıflatmıştır.

Kamu okullarında okuyan Roman çocukların velilerinin ortalama geliri açlık sınırının altında olduğu için aileler çocukların okul ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Üstelik çocuklar evde beslenemediği gibi okulda da beslenememekte, okul kantininden alışveriş yapamamakta, sağlıklı içme suyuna bile ücretsiz olarak ulaşamamaktadır. Bu durum, okul terkiyle sonuçlanmakta, aileler çocuklarını okuldan alıp işe yollamaktadır. Derin Yoksulluk Ağrının “Türkiye’de Çocuk Yoksulluğu” çalışmasında⁸ belirtildiği üzere pandemi sürecinde hane gelirinin eve düzenli bir şekilde gıda alamayacak kadar düşmesi nedeniyle daha önce çalışmayan çocuklar da kâğıt-hurda toplayıcılığı, seyyar satıcılık ve tekstil işçiliği gibi günlük işlerde, ağır koşullarda ve uzun saatler boyunca çalışmaya başlamıştır.

Diğer yandan yoksul ailelerin çocuklarının eğitime devam etmesinin önündeki engellerden biri de yetersiz beslenmedir. Yetersiz ve sağlıksız beslenme, çocukların okul başarısını ve okula devamlılığını da olumsuz yönde etkilemektedir. Derin Yoksulluk Ağrının “Türkiye’de Çocuk Yoksulluğu” başlıklı çalışması,

⁸ <https://derinyoksullukagi.org/raporlar/turkiyede-cocuk-yoksullugu/>

Romanlar gibi yoksulluk koşulları altında yaşayan ailelerin pandemiyle birlikte sağlıklı ve yeterli besine ulaşamadığını ortaya sermiştir. Saha araştırmasında görüşülen ailelerin yüzde 85'i yeterli besine ulaşamamakta, hanelerin yüzde 38,7'sinde neredeyse her gün öğün atlanmaktadır. Görüşülen ailelerin yüzde 39'u pandemi döneminden önce de temiz içme suyuna erişemediğini söylerken, yüzde 49'u pandemi döneminde içme suyuna erişememiştir. Üstelik sağlıklı ve açlığa varan yetersiz beslenme çocuklarda öğrenme güçlüğüne yol açmaktadır.

Roman toplumunda çocuk yoksulluğu ciddi boyuttadır. Kamusal önlemler alınmazsa çocukların içinde yaşadığı derin yoksulluk gelecek nesilleri de ipotek altına alacaktır. Roman çocukların ailelerinden, yoksulluk içinde geçecek bir hayatı devralmamaları için okula devam etmeleri kritik önemdedir.

Sosyal Hizmetler ve İstihdam

Türkiye nüfusun en az yüzde 32'si geçimlerini sağlayabilmek için sosyal yardımlara ihtiyaç duymaktadır. Kamu veya özel sektör tarafından pandemi sürecinde, kısa çalışma ödeneği, esnaf desteği, normalleşme desteği gibi bir dizi yardım programı uygulanmışsa da bunların birçoğundan Romanlar eşit şekilde faydalanamamıştır. Çünkü yürütülen birçok destek programı formal işlerde çalışmayan Romanları kapsayıcı şekilde kurgulanmamıştır. Sosyal güvence eksikliği ve düzenli gelir getiren işlerde çalışma oranının düşük olması kriz dönemlerinde yaşanan eşitsizliklerden Romanların daha fazla etkilenmesine neden olmaktadır.

Romanlar çoğunlukla geleneksel meslekleri sürdürdükleri kayıt dışı ve günlük kazanç getiren işlerde çalıştıkları için sosyal güvenceleri de bulunmamaktadır. Elde ettikleri gelirin yetersizliği, çalışmak için eğitimi terk etmeleri ve böylece eğitim seviyesinin düşmesiyle işsizlik problemi daha da ağırlaşmaktadır. Ayrımcılık ve sosyal dışlanma ise kamuda ve özel sektörde iş bulmalarını hayli güçleştirmektedir. Romanlara yönelik ayrımcı ve önyargılı tutumlar çalışma yaşamında temel haklarının ihlal edilmesine neden olmaktadır. İş başvurularında ten rengi veya ikamet edilen mahalle üzerinden etnik ayrımcılıkla sıkça karşılaşılmaktadır. Özellikle mevsimlik işlerde Romanlara eşit işe eşit ücret verilmemesi, iş ortamında yaşanan mobbing ve hak aramaya ilişkin farkındalık eksikliği yanında ayrımcılık mağdurlarının iyilik hallerinin korunmasına yönelik psiko-sosyal destekler de bulunmamaktadır. İş yerlerindeki ayrımcı tutumlar, farklı iş kollarında istihdam edilen Romanların meslekte yükselmelerine engel olmaktadır. Romanların nitelikli işlerde kamu ve özel sektörde istihdam oranının çok düşük olduğu bilinen bir gerçektir. Kayıt dışı çalışılan mesleklerin birçoğu dönemsel kazanç elde edilen ve ileri yaşlarda devam ettirilmesi mümkün olmayan iş alanlarıdır.

Yaygın Medyada Roman Temsili

Önyargı mekanizmalarının ürünü olan haberler, Roman kimliğini ve imgesini belirli bazı kalıplara sıkıştırmakta, Roman olanlar ile Roman olmayanlar arasındaki iletişimsizliği pekiştirmekte, yanlış yargıları yerleştirmekte ve kimi zaman nefret söylemine kapı aralamaktadır:

• Romanların gündelik hayatı, gelenekleri, iş ve meslekleri, yaşamlarını sürdürdükleri mekanlar ya sevimli/fantastik/özenilesi/takdir edilesi bir söylem ve yaklaşımla sunulmakta ya da tıpatıp aynı unsurlar başıbozukluk/çağdırlık/bayağılık olarak ele alınmaktadır. Her iki yaklaşım da ya Romanların içinde bulunduğu zor şartları, hak ihlallerini görünmezleştirmekte veya Romanları insandışılaştırmaktadır.⁹

Çingenerin renkli ve kederli tarihi

Çingener, her güne yeni bir umutla başlayan, acıyı neşeye, kederi ve tasayı yaşam sevincine dönüştüren insanlar

Yeryüzünün belki de en gizemli, en renkli, diğer halklarla karışmama konusunda da en hassas ve en egzotik insanları "Çingener". Çağlar boyunca mülkiyeti ve yerleşik olmayı dayatıcı yaşam biçimlerinden, artı değeri ön plana çıkarıp, depolamayı - stoklamayı gerektiren deneyimlerden hep uzakta durmaya çalıştılar.

Tarih kayıtlarının Çingenerden bahsettiği ilk zamanlardan bu yana, merakın odağı haline gelmişler ve hem popüler kültürün hem de akademik çalışmaların en çok ilgi çeken konularından biri olmuşlar.

Koşullar ne olursa olsun, dansı, müziği ve eğlenceyi yaşam biçimi olarak gören çingenerler, neşeli hayatlarından taviz vermeyen bir topluluk

HABERLER SON DAKİKA GÜNCEL SPOR EKONOMİ DÜNYA

Çingenerin yerleri yurtları yoktur. Bunun sebebi merak ettiniz mi?

Abone ol [Google News](#)

"Çingener neden lanetli oldu?" hiç merak ettiniz mi? Neden bir yere ait değildiler, neden göçbediler. İşte Savaş Ay'ın yazısı:

İSA'YI ÇARMIHA GEREN ÇİVİLERİ ONLAR YAPTI

"Ol rivayet ederler ki: "İsa'yı çarmıha geren çivileri çingener yapmıştır" İşte bu yüzden lanetlenmiştir çingene ırkı. "Yerleri, yurtları olmasın. Ülkeler, şehirler, dağlar, tepeler onları kabul etmesin. Bir yere ait olamasınlar, nesiller boyu dolamp dursunlar" diyen ağır bir lanettir bu.

GÖÇEBE YAŞANLAR

Rivayetin devamı şöyledir: "Kökenleri Hindistan olan çingenerler o tarihten beri lanetin tesiri altındadır. Göçebe oluştular, hiçbir yere kök salamayıştan... Doğru düstür meslek sahibi olamamaları, hep bu lanetten oturdular."

ÇİNGENELERİN NEDEN GÖÇEBE YAŞANLAR OLDUĞU HAKKINDA BİR YAZI

- Romanlara karşı önyargılar, medyada yer alan küçük düşürücü-damgalayıcı tanımlamalar, olumsuz ve alçaltıcı imajlar ve olumsuz tasvirlerle perçinlenmektedir. Özellikle suç hikayelerine konu olduklarında, vakayla özel bir ilintisi bulunmasa bile Roman kimliğinin vurgulanması sıradan bir durumdur.

Karamürsel'de esmer vatandaşlar ortalığı karıştırdı. Karamürsel 4 Temmuz mahallesi Atatürk caddesi üzerinde dükkanlara girip, çıkan ve esnaftan para topladıkları belirtilen bir gurup esmer kadın vatandaşlar ihbar üzerine olay yerine kısa bir sürede gelen asayiş ekipleri tarafından toplanarak karakola götürüldükleri bildirildi.

HUZURSUZLUĞA İZİN VERMEYİZ

İlçede çok uzun bir süredir özellikle asayiş ve trafik olaylarının en azami şekilde gitmesi ilçe halkını çok mutlu ederken, emniyet müdürlüğü tarafından sürekli olarak ilçe genelinde alınan tedbirler sayesinde ilçede huzursuzluk olmaması vatandaşların büyük taktirini topladı.

Roman mahallesine uyuşturucu operasyonu:7 gözaltı

05.10.2016 | 16:43

Tekirdağ'ın Çerkezköy ilçesinde uyuşturucu tacirlerinin mesken tuttuğu Bağlık Mahallesi Kümeevler Mevkiline 120 polisle yapılan büyük operasyonda toplam 7 kişi gözaltına alındı. Operasyon sırasında gözaltına alınanların yakınları polise saldırınca arbede yaşandı. Polis havaya ateş açarak saldırganları uzaklaştırdı.

VİDEO DEVAM EDİYOR

Son zamanlarda uyuşturucu tacirlerinin mesken tuttuğu Çerkezköy'e bağlı Bağlık Mahallesi Kümeevler mevkiinde saat 10.00 sularında başlayan operasyon yaklaşık 2 saat sürdü. Yaklaşık 120 polisin görev aldığı operasyonda özellikle bölgede bulunan 8 nokta polis ve narkotik köpeği Çapkin tarafından didik didik arandı. Operasyon sırasında 112 ekibi de bölgede hazır bekletildi. Polis mahallenin giriş ve çıkışlarını kapattı.

Yapılan operasyonda hakkında arama kararı bulunan toplam 7 kişi gözaltına alınırken; şüphellilerin bazılarının üzerinden ise bir miktar uyuşturucu madde çıktı. Emniyet güçlerinin çalışmaları sırasında konulan mahalle sakinlerinden Yeşim Bayraktar, "Her yeri arıyor. Artık uyuşturucu satışının son bulmasını istiyoruz. 5 TL'ye aldıkları uyuşturucu yüzünden herkes tedirgin durumda. Benim abim de evde bu illet yüzünden yatıyor. Karnı şiş gözleri patlayacak gibi. Artık bu uyuşturucuyu satanların yakalanarak cezalarını çekmelerini istiyoruz" diyerek mahallede yaşanan kanunsuz olaylara isyan etti.

Oldukça sakin başlayan operasyon ilçe Emniyet Müdürlüğü Asayiş Büro Amirliği ekiplerine gelen bir ihbar ile birden hareketlendi. Uzun zamandan beri aranan bir cezaevi firarisinin gündüz saatlerinde bölgedeki bir eve girip saklandığını öğrenen polis harekete geçti. Evin giriş kapısının önünde yatan köpek Çerkezköy Belediyesi Geçici Hayvan Bakım evinde görevli ekipler tarafından uzaklaştırıldı. Bahse konu eve camdan giren polis, şüpheliyi kaskıvrak yakaladı. Şüpheli polis tarafından yakalanırken; eşi ile birlikte pencereden dışarı çıkandı. Şüpheli kendisini görüntülemek isteyen gazetecilere saldırmak isterken eşi ise "Ne çekiyorsunuz, sanki İbrahim Tatlıses'i yatağında yakaladılar" diye tepki gösterdi. Gözaltına alındığı sırada zorluk çıkaran şüphelinin yakınları da birden polis ekiplerinin üzerine cullandı. Çevik Kuvvet ile Özel Harekat polislerinin desteğiyle yaşanan arbede engellenmeye

⁹ İnsandışlaştırma kavramı, bir birey ya da grubun insani özelliklerinin, haklarının ve değerlerinin reddedilmesi veya görmezden gelinmesi anlamına gelmektedir. İnsandışlaştırma, genellikle bir bireyin veya grubun, duygularının, düşüncelerinin ve acılarının önemsiz veya yokmuş gibi kabul edilmesi; bir araç, nesne ya da sorun olarak görülmesi ve toplumdan dışlanması biçimlerinde ortaya çıkmaktadır.

- Haber metinlerinde Roman toplumunun toptancı bir bakışla, tektip ve olumsuz ele alınma biçimi, ayrımcılığa zemin hazırlamaktadır. Ayrımcılığı gizleyen ve sorumluluğu ayrımcılığa maruz bırakılana yükleyen bir anlayış göze göze çarpmaktadır.

Çok kültürlülük ve hoşgörünün toplumda yaygınlaşması için gösterilen açık çabalar olsa da, diğer milletlerin ulusal gelenekleri bize tuhaf ve bazen korkutucu gelebilir. Özellikle yanı başımızda yaşayan ve tamamen farklı bir tarza sahip oldukları söylenen Romanların gelenekleri son derece tuhaf görünebilir. Bu etnik grubun evlilik ve düğünle ilgili bilinmeyen kurallarını ele alalım.

Çingenerler erken evleniyor.

14 yaşında bir çingene zaten potansiyel bir gelindir. O zamandan itibaren düğünlerde ve diğer törenlerde etkinlik sonuna kadar dans etmeye çalışır, çünkü bilir ki o sırada gelecekteki damatlarının babaları uygun bir aday arıyor. Eğer bir Roman kızı 19 yaşına kadar evlenmezse, artık yaşlanmış bir bekâr olarak kabul edilir.

Gençler altın kavanoz sayısına göre yargılanır.

Gelin, düğün gününde altın karşılığında satın alınır. Üç litrelik altın takımlarıyla belirlenen bir miktar ödeme, gelinin babası tarafından veya yoksa kardeşleri tarafından belirlenir.

"Gelinin değeri" sonuçları açıklanır.

- Yaygın medyada Romanlar sıklıkla "eğlence"ye indirgenmektedir. Romanların gerçek sorunları, eşit yurttaşlık hakları ve karşılaştıkları ihlaller medyada temsil edilmemekte onun yerine Roman kimliği sadece müzik ve eğlenceyle bağlantılandırılmaktadır. Kimi zaman Romanlar "egzotik bir yabancı" gibi sunulmaktadır. Sık sık da haberin konusu ne olursa olsun eğlence, dans ve benzeri görseller habere eşlik etmektedir.

5. Sana çingene dediklerinde sinirleniyor musun?

Beni, kültürümü bilmeden buru demeleri zoruna gidiyor. Bize çingene değil, Roman demeleri lazım. İnsanlara çingeneyim dediğinde yüzerini eğiyorlar. Ne hatamız gördüler ki? Gelin evimize kapımızı çalıp tarışın. Çingene kelimesine kötü bir anlam yükleyen insanlar yüzünden tüm Roman halkı olarak çingene kelimesine karşıyız.

En büyük beklentileri sosyal yardım: İşte Türkiye'deki romanların durumu

Sosyal Demokrasi Vakfı'nın, "Türkiye'de Roman Toplulukları ve Yoksulluk Araştırması"nın sonuçları dikkat çekti. Türkiye'deki Roman yurttaşların aylık gelirinin ortalamasının altında olduğu ve işsizlik sorununun arttığı görüldü.

cumhuriyet.com.tr

Yayın tarihi: 12.07.2022 - 15:08
Güncellenen: 13.07.2022 - 15:08

- Zaman zaman haberlerde ve köşe yazılarında Roman toplumundan korunmaya muhtaç, hakkını aramaktan aciz, kolayca biat etmesi beklenen bir topluluk olarak, itibarsızlaştırıcı hatta küçümseyici bir üslupla söz edilmektedir.

Görüşme sonrası Hüseyin Akbulut, 28 Mayıs seçiminde Cumhurbaşkanı Erdoğan'a destek vereceklerini açıklayarak, şunları kaydetti:

"Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, İBB Başkanlığı döneminden itibaren her zaman roman vatandaşlarının yanında olmuş, desteklemiştir. Roman vatandaşlarının her ne sıkıntısı olmuşsa yakından ilgilenmiş, babacan tavrını hem başbakanlığı hem de cumhurbaşkanlığı dönemlerinde de sürdürmüştür. Halkna sahip çıkana, halk da sahip çıkmalıdır esasından hareketle Güzel Parti olarak 28 Mayıs seçiminde Recep Tayyip Erdoğan'a destek vereceğimizi buradan ilan ediyoruz. İstanbul başta olmak üzere ülkemizin her şehrindeki roman vatandaşlarımızı da Recep Tayyip Erdoğan'a oy vermeye davet ediyorum. Ülkemizin birliği, beraberliği, kardeşliği, istikrarın sürekliliği, gelişim sürecinin devam etmesi, 'Türkiye Yüzyılı' vizyonunun hayata geçmesi için oylarını Cumhurbaşkanımız Erdoğan'dan yana kullanmaya davet ediyorum. Romanlar vefalıdır, kendisine sahip çıkana sahip çıkmasını da bilir. Ülkemizin geleceği için kritik önem taşıyan 28 Mayıs'ta da sandığa gidip Cumhurbaşkanımız Erdoğan'a hizmetlerinin, ilgisinin, vefasının karşılığını oy desteği olarak vereceklerine inanıyorum."

- Yaygın medya zaman zaman Romanları "sorun kaynağı" gibi görmekte, habere konu olan olaya münferit bir vaka gibi yaklaşmakta ve olayı politik/ekonomik/toplumsal bağlamını anmadan aktarmaktadır. Ayrıca bu tip haberlerin kaynağı genellikle resmi kurum veya temsilcilerle sınırlı kalmakta, Romanların haklarının korunması/savunulmasıyla ilgili faaliyet gösteren STK'lar görmezden gelinmektedir.

Bursa'da çadır kuran Roman vatandaşlar mahalleliyi isyan ettirdi

Bursa Bölge, 2024.05.10 20:20

Bursa'nın Orhangazi ilçesinde Yalova yolu üzerinde oturan vatandaşlar, evlerine yakın bir noktadaki boş bir araziye çadır kuran Roman vatandaşlardan çevreye verdikleri rahatsızlık ve her gün yaktıkları ateşler için şikayetçi olduklarını söylediler.

- Romanlara yönelik ayrımcılığın medyadaki tezahürlerinden biri de gerektiği gibi yer vermemek, seslerini duyurmamak, yok saymak ve böylece görünmez kılmaktır. Romanlar çoğu zaman ancak kriminal bir olay çerçevesine yerleştirilerek bir habere konu olabilmektedir.

**Sırayı Beklemeyen Romanlar
Hastanede Doktora Saldırdı**

Böylece yaygın medya, toplumda Romanlara yönelik zaten mevcut olan önyargı, kalıpyargı ve damgalamaları (etiketlemeleri) onaylamakta ve yeniden üretmektedir.

Romanlarla İlgili Kalıpyargılar

Medya, haberleri ele alma biçimi vasıtasıyla toplumdaki kalıpyargıları ve önyargıları yeniden üretmekte ve basmakalıp “Roman” imgesini ve imajını pekiştirmektedir. Romanlar hakkında üretilmiş ve nihayetinde ayrımcılığa zemin hazırlayan kalıpyargılara medyada sıklıkla rastlamak mümkündür: Hırsızlık; yasadışı faaliyetler, gezginlik; eğlence, müzik ve dans; erken evlenme; eğitimsizlik... Bu kalıpyargılar, Roman kültürü ve Roman bireyler arasındaki zenginlik ve çeşitliliği yansıtmaktan uzaktır. “Ben/biz” ve “öteki/ler” ayrımı; bu ayrımı besleyen kalıpyargılar; ötekileştirme ve damgalama yoluyla Romanları sosyal, kültürel, siyasal ve ekonomik alandan dışlamaktadır.

Önyargılar, bir grup ya da gruptakilere karşı olumsuz yargıların yanı sıra hor görme, hoşlanmama, kaçınma ve nefret duymaya değin uzanan negatif duyguları içine alan tutumlara yol açar ve daha çok olumsuz tutumlarla basmakalıp inançların kombinasyonudur. Önyargılar, önyargıyla yaklaştığımız birey veya gruplarla aramıza, sosyal mesafe koymamıza yol açan tutumlardır. Ayrıca önyargılar, davranışa dönüştüğünde de ayrımcılık söz konusu hale gelir.

Kalıpyargılar da bireyleri ya da grupları birtakım toplumsal türlere bölmeyi anlatan bilişsel yapılar olarak tanımlanabilir. Kalıpyargılar, belirli özelliklerin, belirli bir kanıtı dayanmaksızın belirli birey ve gruplarda var sayılmasına dair basmakalıp fikirlerdir. Kalıpyargılar, genellikle yanlış önermelere dayandıklarından olumsuzluk içerirler. Kalıpyargılar ile önyargılar birbirine yakın ama karıştırılan kavramlardır. Kalıpyargılar, ötekilere ve ötekilerin ait olduğu gruba ilişkin olumlu ve olumsuz yargılar, inançlar ve düşüncelerken; önyargılar, ötekilere ilişkin genelde olumsuz yargılar, inançlar ve düşüncelerdir. Kalıpyargılar, bir grubun bazı üyelerinin özelliklerine yönelik aşırı genellemelerdir; örneğin, “Romanlar/Çingeneler, neşeli insanlardır” gibi.

* Hasan H. Taylan, İsmail Barış, *Medyada Romanlara Yönelik Kalıpyargı ve Önyargıların Sunumu*, Trakya Üniversitesi Roman Dili ve Kültürü Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, Haziran 2023

Roman Haklarına Odaklı Habercilik

Haberi Sadece 5N1K Değil, Haklar Süzgecinden de Geçirmek

Hak odaklı habercilik, habere konu olan olayı, sadece 5N1K süzgecinden değil, haklar süzgecinden de geçirir: Olayın tüm taraflarının sesi yansıtılıyor mu, hak ihlalini haberleştiren yeni bir ihlale sebebiyet veriliyor mu, haberde yer alan özneler haberden olumsuz etkilenecek mi? Örneğin Romanların oturduğu bir mahallede gecekondular alanındaki yıkım, sadece orada yaşayanları ilgilendiren hukuki/polisiye bir olay değildir, aynı zamanda bir barınma hakkı meselesidir. Öncelikli olan haber değil hak özneleri yani yaşanan olaydan hakları bakımından etkilenen kişilerdir. Haklarla ilgili haber yapacak olan herkes, hak ihlalini görünür hale getirirken olayın tüm taraflarının bu durumdan nasıl etkileneceğini de hesaba katmalıdır. Diğer yandan sadece hakların ihlal edildiği durumda, herhangi bir ihlal olayı gerçekte değil, değişmeyen, değişmekte direnen ihlal durumlarının da haber konusu olduğunu bilmelidir.

Romani Godi'nin yürüttüğü çalışma çerçevesinde yapılan medya taramasında not edilen hak haberciliği örneklerinden bazıları şunlar:

<https://bianet.org/haber/avukat-ozil-iskence-yoksa-bu-izler-nasil-olustu-279969>

<https://bianet.org/haber/roman-topluluklar-adalete-erisemiyor-291780>

<https://www.gazeteduvar.com.tr/cekmekoyde-romanlarin-evleri-kacak-oldugu-gerekcesiyle-yikildi-gozaltilar-var-haber-1621659>

<https://www.evrensel.net/haber/277299/roman-milletvekili-ozcan-purcu-romanlar-ayrimcilik-ve-sosyal-dislanma-ile-bogusuyor>

<https://www.gazeteduvar.com.tr/iki-roman-kardes-irkciliga-maruz-kaldi-mudur-haberim-yok-dedi-haber-1651266>

<https://www.birgun.net/haber/romanlar-sadece-secimde-goruluyor-417832>

<https://pirha.org/romani-godi-dernegi-depremde-romanlar-tamamen-gorunmez-hale-geldi-363777.html/23/02/2023/>

<https://medyascope.tv/2023/02/25/medyascope-deprem-bolgesinde-edanur-tanis-hataydan-bildiriyor-kirikhandaki-bazi-romanlar-depremin-ilk-gununden-beri-at-arabalarinda-yasiyor/>

<https://bianet.org/haber/6-subat-depremleri-rom-dom-lom-ve-abdal-topluluklari-nasil-etkiledi-290204>

Roman Haklarına Odaklı Habercilik İçin Kontrol Listesi

- Habere haklar çerçevesinden bakılmış mı? Ele alınan olayda hak ihlalleri açığa çıkarılmış mı?
- “Biz” ve “onlar” gibi karşıtlıklar kurmak yerine ayrımcılığa uğratanlarla – ötekileştirilenlerle empati kurulmuş mu? Haberle doğrudan bağlantısı olmayan etnik kimlik bilgileri, açık isimler veya görsellerin kullanılmaması gözetilmiş mi?
 - Romanların “sorun kaynağı” değil, sorunu ilk elden yaşayanlar olduğu, sorunun siyasi/ekonomik/toplumsal boyutlarını açığa çıkaracak şekilde ortaya konmuş mu?
 - Yaygın medyanın görmediğini, duyarsız kaldığını, çarpıtıldığını görmüş, duyurmuş mu?
 - Romanların yaşadığı hak ihlallerini politik bağlamıyla ilişkilendirerek mi haberleştirmiş?
 - Haber kaynaklarının seçiminde denge gözetilmiş mi? Romanların haklarını savunan sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine, ilgili çalışmalara, uluslararası insan hakları belgelerine, bilgi notlarına başvurulmuş mu?
- Eğitime devam, eğitimden kopuş gibi konularda habere konu olan olayın arkasındaki sosyolojik nedenler ortaya serilmiş mi, geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış rapor, bilgi notu, araştırmaya yer verilmiş mi?
 - Romanlar için başlı başına bir ihlal alanı olan kentsel dönüşüm haberlerinde mahallenin, mahalle halkının ve onların etnik kimliklerinin kriminalize edilmemesi için özen gösterilmiş mi?
 - Roman haberlerine hak odaklı bir bakış, Romanların, haklarında karar alınan “nesnel” olarak değil, bu kararları etkileme olanağına sahip özneler olarak görülmesini hedefler. Haber, alınan kararların ve olan bitenin onların yaşamlarında ne tür etkilerinin olduğunu ortaya koymayı esas almış mı?
 - Haberde kullanılan dil ve görseller, Roman çocuklar başta olmak üzere habere konu olan insanların mahremiyetini gözetmiş mi?
 - Haberde kullanılan görsellerin Romanlar hakkındaki yerleşik kalıp yargıları tekrarlamaması için gerekli özen gösterilmiş mi? Seçilen görseller konu ile doğrudan ilişkili mi; bireylerin ve özellikle çocukların fotoğraflarının kullanımında hak ihlalden kaçınılmış mı?
 - Haberde kullanılan dil, Romanların değerlerine saygılı mı? Nefret söyleminden, yaftalayıcı, küçük düşürücü ifadelerden, “renkli, neşeli, eğlenceli” gibi tasvirlerden kaçınılmış, önyargı ve kalıp yargılardan sıyrılmış mı?
 - Kamuoyunu Romanların yaşadığı hak ihlalleri ve toplumsal meseleleri hakkında bilgilendirmeyi amaçlıyor mu?
 - Romanları, haklarını bilmek, kullanmak ve savunmak konusunda cesaretlendiriyor mu?

**Avrupa Birliği tarafından
finanse edilmektedir**

